

TEȘU SOLOMOVICI

**Dicționar neconvențional de la A la Z
al scriitorilor și publiciștilor evrei-
România, Israel și de pretutindeni**

**vol. 1
A-Î**

**București, Tel Aviv
2020**

Cuprins

Teșu Solomovici: Cuvânt înainte	5
---------------------------------------	---

A

A admira (1)	11
A admira (2)	12
A admira (3)	14
A admira (4)	21
A adnota (1).....	24
A adnota (2).....	28
A adnota (3).....	31
A adnota (4).....	32
A aparține	36
A ataca sub centură	36
Absurd	37
Academia Română. Academicieni evrei	37
Academia Română. Mesajul unui rabin academician	39
Titi Acs.....	43
Acuzat de „spion“ și „turnător“	44
A da de citit	46
Felix Aderca	49
Adio	51
Adoptare	51
A fi evreu	53
„A fi evreu nu e o stare, ci o rană...”	53
A fost odată	53
Agitațiuni retrograde	56
Radu Albala	56
Moscu Alcalay	57
Vasile Alecsandri și evreii	57
Alegere	61
Radu F. Alexandru	61
Alfabet ebraic	63
Alogenul	63
Simion Alterescu	63

America, America, ofta cartierul evreiesc	64
Amici.....	64
Amintirea băștinei	67
Amok.....	68
Constantin Anatol	70
Alexandru Andy.....	71
„Anecdota pipărată”	73
Anticari, editori și tipografi evrei.....	75
„Anticlasiciști, moderniști, agitați de probleme”	81
Felicia Antip.....	82
Antisemitism (1)	82
Antisemitism (2)	95
Antisemitism (3)	102
Antisemitism (4)	103
Antisemitism (5)	108
Antisemitism (6)	108
Antisemitism (7). Nevroza antisemită	110
Antisemitism (8). Barometru	112
„Antisemitismul... este o stare de sentiment înfiorător.	113
„Antisemitismul nu are nimic cartesian.....	113
Antonescu, Hitler și evreii	113
A privi în față... ..	117
Apropo de „evreii sunt fricoși”	120
Apropo de „evrei vagabonzi”.....	120
Apropo de o vină istorică	123
Apropo profesorul Iorgu Iordan	125
Apropo Vasile Alecsandri.....	125
„A pușete id”, un simplu evreu	126
Horia Aramă.....	127
Mircea Aristide	127
Ar putea un „escu” să te scape de necazuri?	128
Maria Arsene.....	129
Itzhac Artzi.....	129
Asachi tipărește cărți evreiești	130
Asasinat.....	131

Jean Aschenazi	132
Asociația de Prietenie Israel-România	135
Asociația Scriitorilor Israelieni de Limbă Română A.S.I.L.R. (1)	136
A.S.I.L.R. (2)	138
A.S.I.L.R. (3)	147
A.S.I.L.R. (4) Scriitori și ziariști împreună	152
Asociația Scriitorilor fără ziariști	153
Asumare	153
Asumarea evreității – asumarea românității	153
Iona (Ion Atanasiu) Atlas	155
„Auto-fișă statistică”	156
Avangarda literar-artistică evreiască	156
Aventură	158
I. Avian	159
Marcel Avramescu	160
A. Axelrad	161

B

Camill Baci	162
Ba da, e o exagerare!	163
Camil Baltazar	164
Maria Banuș	167
Aurel Baranga	169
Iuliu Barasch	171
Barașeum	172
Israel Bar Avi	173
Zvi Barbiro	174
Harry Bar Shalom	175
Barbar	176
„Bați tu jidanul meu? Îl bat și eu pe-al tău!”	176
Andrei Băleanu	178
Bănuiala	179
Bătrân	179
Veronica Bârlădeanu	179

Victor Bârlădeanu	181
Zeev Ben Chaim (Z.B.C.)	182
Ury Benador	183
Lya Benjamin	184
I. Berg	185
Miron Berg	186
Beatrice Bernath	186
Aberman Berthold	187
Biblia „Septuaginta” în românește	187
Biblia și Abraham	190
Etgard Bitel	190
Adriana Bittel	191
Leopold Bittman-Ruga	192
Max Blecher	192
Lică Bluthal	196
Radu Bogdan	199
Lena Boiangiu	201
Agnia Bogoslava	210
Emil Boldan	212
H. Bonciu	212
BOOKFEST cu Teșu	213
Botez (1)	216
Botez (2)	216
Lucian Boz	217
Sergiu Brandea	219
Savin Bratu	220
Harry Brauner	220
B. Brănișteanu	222
Magdalena Brătescu	223
Silviu Brucan	225
F. Brunea-Fox	228
Buletinul Asociației „Prietenii din România ai Universității din Ierusalim”	230
Bulimie	231
Jacques Byck	232

C

Irina Cajal-Marin.....	234
Nicolae Cajal.....	235
Calamburiști evrei	238
Ca melcul... ..	239
Iosif Eugen Campus	241
Mihail Canianu.....	242
Biti Caragiale	243
Caragiale – de două ori Ole Hadaș în Israel.....	243
Tudor Caranfil.....	244
Shaul Carmel.....	245
Luiza Carol.....	247
Felix Caroly.....	248
Matatias Carp	249
Carte	249
Cartea Cărților (Sefer Hasfarim).....	251
„Cartea Sinagogilor din România”.....	252
Nina Cassian	254
Ca și noi	256
Ștefan Cazimir.....	257
Roni Căciularu	258
Andrei Călărașu.....	259
Vera Călin	260
Ion Călugăru.....	261
Pavel Câmpeanu.....	263
Ce a fost. Cum a fost.	265
„Cea dintâi datorie a mea...”	266
„Cea mai atrăgătoare femeie urâtă...”	266
Ceasul.....	267
„Ce gândești, dumneata, Nicolae Steinhardt, când ești singur, în miez de noapte?”.....	267
Ce înseamnă să fii evreu?.....	270
Ce mare poet a fost acela... ..	271
Ce nu iartă evreii lui Nicolae Steinhardt.....	271

Cercul din Ierusalim.....	274
Chișinevschi.....	274
Jack Chivu.....	277
Andy Ciaușu.....	281
Petre Cioclu.....	281
Andrei Codrescu	282
Vladimir Colin	283
Complex ridicol	284
Conditio Judaica.....	285
Condiția de a fi prim-ministru.....	286
Considerabil	286
Pavel Constantinescu	287
„Copilăria unui netrebnic”	287
Paul Cornea.....	287
Radu Cosașu.....	292
Jacques Costin.....	294
Sebastian Costin.....	295
Cot la cot.....	296
Mircea Crișan.....	297
„Crâmpie de viață”	298
Ovid S. Crohmălniceanu	299
Cu egală dragoste	303
Culise semite.....	303
Cuvântul românesc și lingviștii evrei.....	304

D

Dacă dai într-un evreu.....	309
Arnold Daghani.....	309
S. Damian.....	310
Sergiu Dan	312
Dandana	313
Sandu David.....	314
Șlomo David	315
Mihail Davidoglu	316

Madeleine Davidsohn.....	317
„Dejecție a ghetoului evreiesc“	319
De la Dali la Brauner.....	320
Iulia Deleanu	321
Liviu Deleanu	322
Delegație	322
„Demascarea“ lui Mircea Eliade „fascistul“	324
Demers	326
Denunț	327
Destinul evreilor	327
Devotat	329
Dezonorat	330
Dialog.....	330
Dialog interetnic.....	331
Dicționar. Cabala și cei 7 evrei (plus unul).....	335
Dificultatea de a fi evreu român.....	336
Leonid Dimov	340
Disperare (1).....	342
Disperare (2).....	342
Disperare (3).....	343
Distincție	344
C. Dobrogeanu-Gherea	349
Doină	352
„Dor de smochine noi“	353
Dorel Dorian.....	353
Emil Dorian.....	355
Dragostea de țară.....	356
Virgil Duda	356
Benó Dumitrescu (Dolingher).....	358
Dumnezeul Unic.....	359
Duplicitatea	359

E

Elias filantropul.....	360
Eliade și Sebastian. Din culisele unui divorț istoric	363
Elie Wiesel. Interviu la Sighet	373
Eliminare.....	375
B(ernstein) Elvin.....	376
Epitaf.....	377
Eterna șmecherie	377
Evangelariul	378
Evreii din România în context european; asemănări și deosebiri	378
Evrei. „Între resemnare și răzvrătire”	379
Evreii, romanii, Titus și Iosephus Flavius	381
Evrei români în exil	387
„Evreii în literatura populară română”	391
Evreii în mișcarea de avangardă românească	391
Evreii și Caragiale.....	396
Evreii și comunismul – după 1944.....	397
Evreii, evrei botezați, erezii iudaizante	398
Evreii și Eminescu	402
Evreii și instaurarea comunismului în România	406
Evreii și Octavian Goga	408
„Evreu – asta nu e o funcție din care poți demisiona”	409
Evreul creștin	409
Evreul cu găscă	411
„Evreul poate fi o lichea, Iisus sau Einstein”	412
Evreul zis „Codreanu”	416
Excomunicare	417
„Export”	419

F

Facebook. Opinia unui profesor de istorie.....	421
Paul Farkaș.....	423
„Farmecul și meșteșugul traducerilor literare”	423

Nina Façon	425
Sanda Faur	426
Carol Feldman	427
Felicitare	428
Abraham Feller	429
(n.1893, Botoșani – d. 1986, Tel Aviv)	429
Festivalul internațional „Mihail Sebastian“	430
„Ficționar“	431
„Fiii lui Israel”	433
Wilhelm Filderman – lider, jurnalist, memorialist	434
Filosemitism	440
Firesc	443
Andrei Fischhof	444
Liviu Floda	444
Fragic (adj.), Fragedie (subst.)	445
Scarlat Froda	446
Benjamin Fundoianu	446
Enric Furtună	448
Furtuni și campanii antisemite	449

G

Gala Galaction și procesul Ocnitzer	450
Eva Galambos	453
Horia Gane	454
Gh. Gaston-Marin	455
Gazeta „Realitatea evreiască”	456
Maria Găitan-Moses	458
Genii	459
Gest	460
„Ghee le-ihiot romani – Mândru de a fi evreu-român!”	460
Ilie Gilbert	463
Grișa Gherghei	465
Andrea Ghiță	466
Eugène Gidali	466

Albert Goldenberg	467
Țicu Goldstein.....	467
Grandoare și deziluzii evreiești.....	469
Adrian Grauenfels	473
Graur, frați, unchi, veri	473
Greșeala.....	474
Livia Abba (Grinberg)	476
Rodica Grindea	476
Iacov Groper	477
Jean Grosu.....	477
Mitu Grossu	477
C.I. Gulian.....	478
Sorana Gurian (Gurfinkel)	479

H

M.A. Halevy.....	481
Solo Har	482
Alexander Hausvater.....	483
„Hebreii” lui Ion Heliade Rădulescu	486
Arnold Helman.....	487
Dumitru Hâncu.....	487
Sorin Holban	488
Mirel Horodi	489
Nicu Horodniceanu	490
Hrisovul nepotului lui Candrea	491
Ernest Hușanu	491

I

D. Iacobescu.....	493
S. Iacobson.....	494
Carol Iancu.....	494
Iulius Iancu.....	496
Marcel Iancu	496

Ion Ianoși.....	501
Mioara Iarchi-Leon	502
Iași	502
Moshel Idel	503
Identitate.....	505
„Idiș? Ebraică? Românește!”	506
Iluzia de a muri român	507
Inacceptabil	508
Incompatibilitate	508
Infamia	510
Inimă lângă inimă (1)	511
Inimă lângă inimă (2)	511
INRI	514
Intervenție	515
Radu Ioanid	516
Eugène Ionesco	516
Sorin-Lucian Ionescu	520
Silvian Iosifescu	520
Carol Isac	521
Isidore Isou.....	522
Israel (1)	523
Israel (2)	523
„Israelitul român”	524
Iisus – o carte despre arestarea, procesul și moartea „Fiului lui Dumnezeu”	524
Iudaism și Creștinism.....	532
Ștefan Iureș.....	532
Martha Izhak	533
„IZVOARE” – O revistă de literatură română în Israel.....	534

„Îl dorea lumea, îl dorea omul”	536
Împreună (1).....	536
Împreună (2).....	537

Împreună (3).....	537
Împreună (4).....	538
Înfrățiți	538
În plin absurd	538
În sensul opus.....	544
Însisificare.....	545
Întâi și întâi au fost trubadurii.....	545

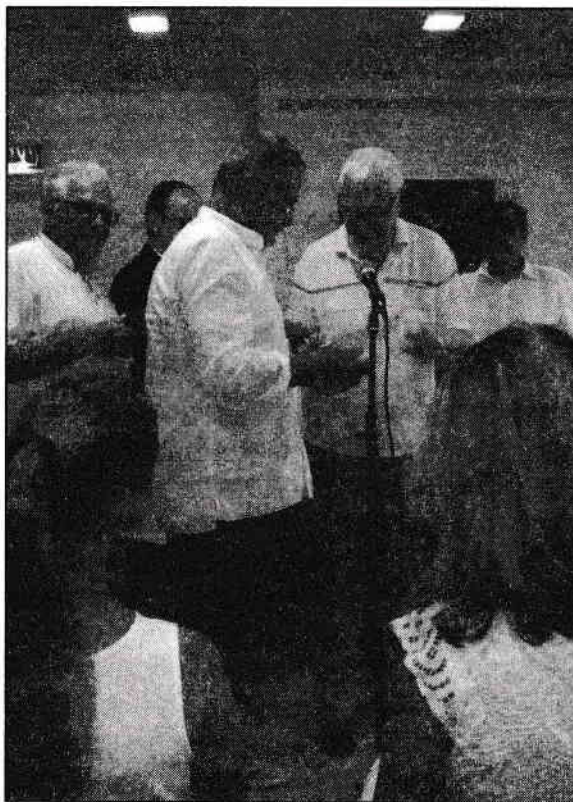
A admira (1)

„Domnule Moses Rosen, vă scriu aceste rânduri nu neapărat din firească admirație, cât dintr-un soi de invidie profesională. Citindu-vă ultimele *Eseuri*, am cugetat la destinul scriitorilor de pe aceste meleaguri, retrași, încă din timpul vieții, în maosolee personale sau sub simple pietre de mormânt taciturne, striviți de așa-zisul fatalism al istoriei.

Sigur, istoria e o haină ce ne îmbracă pe toți; depinde, totuși, pentru ce loc optezi în interiorul acestei îmbrăcăminți fatale: la adăpost, în întunericul mânecilor, în buzunarul de la ceas, sub veșnicul ronțait al timpului, sau pe reverul din stânga, mai aproape de inimă, de glorie și de glonte.

Știința de a face din cultură o armă vindecătoare o au extrem de puțini artiști și exemplul Domniei Voastre la această oră e binefăcător și încurajator totodată.

Dintotdeauna mi s-a părut lamentabilă și păguboasă ideea că din fața mizeriei istoriei te poți retrage onorabil în Cultură, când, de fapt, situația salvatoare e exact contrară: să te opui istoriei prin Cultură.

Mircea Dinescu – oaspete ASILR la Tel Aviv

Admir la Dum-neavoastră înțeleptul și poetul, invidiez, în schimb, pamfletarul și luptătorul, imaginea tradiționalului dans cu cartea, iudaic, a căpătat prin persoana Domniei Voastre un accent teribil, fiindcă m-a dus cu gândul la dansurile ancestrale ale triburilor războinice înaintea marilor înfruntări. Cu diferența că arma Dvs. e Cartea, Cuvântul de foc, Litera tăioasă.

Forța cuvântului în acest sfârșit de secol se dovedește mai puternică decât fuziunea nucleară”. (Mircea Dinescu – *Scrisori cenzurate* – 19 decembrie 1988)

A admira (2)

„Cu nerușinare duc palma la chipiu și salut apariția volumului unu din *Dicționarul neconvențional* al domnului Al. Mirodan. Cu nerușinare, zic, fiindcă am fost împotriva acestui dicționar neconvențional, considerând că un dicționar trebuie să fie convențional, didactic, școlăresc, numai rețete, ca o carte de bucate, numai biografii și citate, multe citate, mari și late, ca să nu mai fii nevoit să citești cărțile autorilor la care se referă dicționarul. Dl. Mirodan n-a ținut cont de această părere (poate și din dușmănie personală) și după vreo șase ani de lucru a scos acest volum voluminos, de la A până tocmai la C inclusiv.

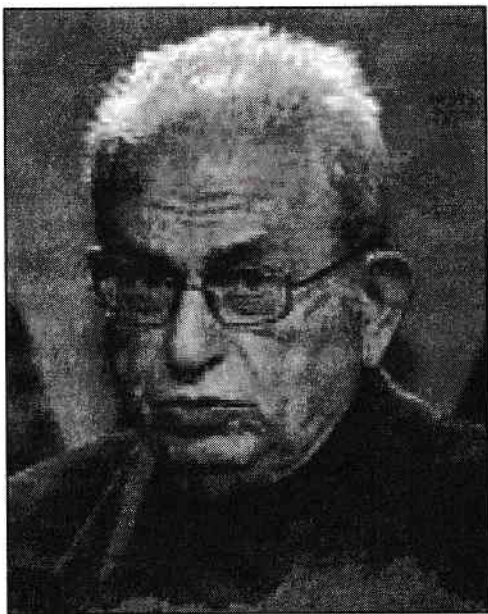
Eu zic că nu e nici un afurisit de dicționar, ci un roman în formă de dicționar. Asta ca să vadă d. Mirodan că nu suntem proști și că i-am

prins șpilul – oare ce-și închipuie dumnealui? E romanul unui singur personaj multiplu – scriitorul evreu de limbă română – confruntat cu aceeași dramă totdeauna, cu mici diferențe de epoci și intemperii politice: vrea să pătrundă în cultura țării și e împiedicat, sabotat, fugărit sau dat uitării.

Așa e Aderca, «veșnicul neliniștit», așa e Camil Baltazar care e de nerecunoscut după război, incapabil să se adapteze și să încropească un articol oarecare, și tot astfel e cazul lui Bonciu, Breslașu, Boz, Carp, Candrea, pe nedrept și fără remușcări dați uitării...

Să fim atenți, să nu ne lăsăm amăgiți de zâmbetul dlui Mirodan printre notițe, tăieturi din ziare și anecdote literare sau de amabilitățile sale de persoană urbană (chiar prea amabilă cu unele nume minore care ar trebui să ducă un cake și o sticlă de rachiu la sinagogă fiindcă s-au văzut într-un dicționar literar).

Drama personajului său e profundă, marcată de trădări și auto-trădări, de foame, pumni, cenzură, răstălmăciri, ca și de persecuțiile confrăților vitregi și geloși din cafeneaua evreiască. Iar când acest personaj probează o ultimă aventură biografică și intelectuală, părăsind 22 de milioane de cititori potențiali și venind în Israel, el asistă aici la decesele și requiemurile cititorilor «români» care abia au apucat să-l citească.” (**Radu Cosașu – cu prilejul apariției *Dicționarul neconvențional al scriitorilor evrei* (literele ABC) de Al. Mirodan, Tel Aviv, 1986)**

Radu Cosașu

TEȘU SOLOMOVICI

**Dicționar neconvențional de la A la Z
al scriitorilor și publiciștilor evrei –
România, Israel și de pretutindeni**

**vol. 2
J-Z**

**București, Tel Aviv
2020**

Cuprins

J

Al. Jar	5
Jidan, dar ce evreu!	6
„Jidanii“ de la „Adevărul”	11
„Jidanii“ lui Petre Țuțea	11
„Jidanitatea română”	13
„Jidovul răătăcitor” (1)	13
„Jidovul răătăcitor” (2)	15
„Jidovul răătăcitor” (3)	16
„Jocul aparențelor”	19
Jurnalul indirect al lui Mihail Sebastian	20
Solo Juster	27

K

Silvia Katz-Ianăși	29
Radu Klapper	30
Lya Koenig printre scriitori	30
Harry Kuller	31
Kuller – hasidisme	32

L

„La ce te gândești, călugăre Steinhardt...”	33
Sonia Larian	36
Barbu Lăzăreanu	37
Legat	38
Lege morală	38
„Lehaiim” la o lansare de carte evreiască	39
Paul Leibovici	39
Shlomo Leibovici-Laiș	40
Saul Leizer	42
Oscar Lemnaru	44
Lepădarea de evreitate	46

Sergiu Levin	52
Horia Liman	52
„Limba lor este limba română...”	53
Limba și literatura română în Israel	53
Tania Lovinescu	63
Theodor Löwenstein-Lavi	65
Eugen Luca	66
Gherasim Luca	66
I. Ludo	69
Lumea evreiască în literatura română	72
Lunga călătorie a lui Steinhardt către Iisus	73
Mihail Lupu	76
Adrian Lustig	76
Oliver Lustig	77

M

Toma George Maiorescu	78
„M-am convins și o repet...”	79
Norman Manea	80
Riri Sylvia Manor	81
Bianca Marcovici	82
Manole Marcus	84
Solomon Marcus	85
Marea Unire Românească sărbătorită la Tel Aviv	88
Boris Marian (Mehr)	93
Ioan Massof	95
„Maximum“	96
Liana Maxy	98
Mărturia	99
„Măști“	100
„Mecanismul pervers al răzbunării“	101
Mecena	102
Memoria	105
Memoriile Elenei Lupescu	108

Memorii vii (1)	109
Memorii vii (2).....	113
Memoriu către Gheorghiu-Dej.....	114
Metamorfozele suferinței	114
„Mici capodopere de inteligență...“	117
Marius Mircu.....	110
Al. Mirodan.....	121
Misogin	122
Strul Moisa.....	123
Cilibi Moise.....	124
Virgiliu Monda.....	125
Nicolae Moraru	126
G. Mosari	129
Moștenirea lui Radu Gabrea	130
Liviu Moscovici	132
Moznaim	132
Florin Mugur	133
Muncă titanică.....	134
„Music-hall”	135

N

Nadia	136
„Nație năvălitoare”	137
Fănuș Neagu - Scrisoare către un prieten	138
Neamul lui Israel.....	139
„Necunoașterea – ne îndepărtează, cunoașterea – ne apropie.....	140
Neliniște evreiască (Judische hast)	140
Nemernicia sufletească	140
Barbu Nemțeanu	141
Neptun.....	141
Neuitatul meu profesor – Jacques Byck.....	142
Victor Neumann.....	144
Niciun privilegiu	146
Nico Nitai.....	147

Niciun paragraf românesc	147
Emil Nicolae.....	148
I. Niemirower	149
<i>Noi, evreii și discursul identitar în România interbelică</i>	150
Ana Novac.....	155
Nu! Nu!	156
Nu pot adera	156
Nu poți invinui... ..	156
„Nu totul e bleah...”	157

O

O carte de Luminița Marcu	158
„O! Evrei!”	159
Andrei Oișteanu	160
„Om pios și învățat”	166
Omoară... ..	167
„Omul Anului” și „Cartea Anului”	167
„O pondere considerabilă...”	173
O viață în întrebări și răspunsuri	174
Zigu Ornea	176
„Orice în lumea asta se explică mai întâi prin istorie”	178
Ostași iudei în armata lui Decebal	184

P

Paisie: un evreu nemărturisit.....	186
Sesto Pals	186
Sașa Pană.....	189
Edgar Papu	192
Parfum mediteranean	193
Paria.....	193
„Participarea evreiască în edificarea Marii Uniri din 1918”	194
Partidul comunist	196
Amelia Pavel	196
Toma Pavel.....	197

Paul Păun.....	198
„Pe urmele tatălui...”	199
I. Peltz	199
Peres între români	203
„Perfectul acrobat”	204
Iosif Petran	206
Mihail Petroveanu	207
Plante și animale	208
Plugușorul cașer	208
Podul Illoaiei	209
Polemică. Cazul Paulescu	211
„Popa și ovreiul”	216
Poporul cărții.....	217
Portret, de Cioran	217
Veronica Porumbacu.....	217
Porunci sau „directive“?	218
Prea fericiți.....	220
Preferință.....	221
Premii	221
Premiul Israel	222
Presa evreiască – gazetari evrei	223
Ion Pribeagu	234
Prima gazetă evreiască din România	236
Primul cenzor al cărții evreiești	236
Prinos de gingășie	237
„Problema evreiască”	238
Profesorii mei	239
Promotori	242
Protest.....	242
Psalmi.....	245
„Punct” și... punct	245
Purimul lui Radu Beligan.....	246
„Pur și simplu idioată”	248

R

Rabinul clujean Carmilly-Weinberger și „rețelele omeniei“	249
Radiografie antică	252
Radiografie evreiască	252
Lucian Raicu	253
Antoaneta Ralian (Stein)	255
Raporturi și prejudecăți	256
Răspuns (1)	256
Reclamă.....	257
Recunoștință.....	258
Lucian Regenbogen.....	259
Regrete	260
Edgar Reichman	261
Eugen Relgis	261
Repere iudaice în poezia lui Camil Baltazar	262
Respect (1)	265
Respect (2)	266
Rohrlich-Cosașu	267
Al. Robot.....	268
Iri Roisman... ..	268
Mihail Roller	269
Carol Roman	271
Român (I)	272
Român (II)	273
Român (III)	274
Români israeliți	275
„România și limba română nu m-au părăsit niciodată...”	275
Sorin Ronea.....	276
Moses Rosen	276
Adina Rosenkranz-Herșcovici	283
Rosetti	284
Harry Ross.....	285
Tiberiu Roth	285
Adrian Irvin Rozei.....	287

Sadi Rudeanu (Ozias Rubin)	288
M. Rudich.....	290
„Rumenie, Rumenie...”	291
Victor Rusu	293
Rușii, Ana Pauker și evreii.....	294

S

Costel Safirman.....	297
Silviu Sanie	298
H. Sanielevici	299
Iosif Sava.....	301
Octavian Sava	302
„Să fiu antisemit? Să urăsc pe jidovi?”	303
Liana Saxone-Horodi	304
Să ne celebrăm evreii!	305
Mircea Săucan.....	307
Gabriel Schaffer	308
Schafferman-Păstorescu.....	308
I. Schechter.....	309
Dorel Schor	312
Gheorghe Schwartz	313
Schwarzfeld-ii	316
Scriitor – și-atât!	316
Scriitori evrei emigrați în Israel	317
Scriitori isreliano-români	326
Scrisoare de la Sava (Octavian)	327
Gina Sebastian-Alcalay.....	327
Mihail Sebastian.....	328
Sebastian asasinat?	330
Sebastian, mon frère.....	331
Sebastian și Eliade în viziunea lui Moshe Idel	337
„Securitatea și Evreii” (1)	342
Securitatea și Evreii (2)	347
Eran Sela	348

Marcu Semionovici	349
Al. Sever	350
Sever și definitiv	351
Sfântul Baal Șem-Tov	352
Ada Shaulov-Enghelberg	356
Sion	358
Valentin Silvestru	363
Hedi S. Simon	365
Sinagoga	366
Sinagogile din România	366
Alexandru Singer	371
Sinucidere	372
Sionism. De la Moinești la Rosh Pina	373
„Sionismul la prieteni“. Gala Galaction	381
Iulia Soare	383
Soarta (1)	383
Soarta (2)	384
Soarta (3)	385
Solidaritate umană	386
Dumitru Solomon	386
Michael Solomon (1)	387
Michael Solomon (2)	388
Petre Solomon	389
Vlad Solomon	390
Teșu Solomovici	391
Somații	396
Spargă	396
„Spaimă fizică”	397
„Specificul național” și Călinescu	398
„Spectacol de-a dreptul savuros”	400
Speranțe și vise	401
Spirit evreiesc	402
Spiritul „dublei identități”	407
Sprijin financiar, dar, mai ales, uman	409
Spuse de Mircea Crișan – intrate în folclorul umoristic	410

Stalin l-a preferat pe Dej	415
Otto Starck	417
Nicolae Steinhardt.....	418
Stenograma Groza-Bodnăraș	424
Margareta Sterian.....	430
Avram Steuerman-Rodion	431
Francisca Stoleru.....	431
Aurel Storin.....	433
N. Stroe	436
Structura „iudeo-gentilică“	437
Subiecte evreiești cenzurate	441
„Sudura” dintre români și evrei	443
„Sunt filosemit“	444
„Suntem în viață, dragul meu Pierre...”	445
Suprarealism evreiesc	446

Ș

Al. Șafran și destinul evreilor-români.....	448
Lascăr Șaraga	450
Lazăr Șăineanu (1859-1934)	451
Șăineanu și folclorul românesc	452
Șoa.....	453
„Șoah-ul neterminat”	453

T

Elena Tacciu.....	458
„Tangoul morții” în românește	459
„Tatăl” lui Popeye – un evreu din Săveni	459
Tatăl meu.....	461
Târtan	463
„Temperament”	463
Baruch Tercatin.....	463
Zoltan Turner.....	464
N. Tertulian	466

Testament	467
Teșu, bărbații și femeile din masonerie.....	468
Acad. Răzvan Theodorescu și Diploma lui Ariel Sharon	470
H. Tiktin	471
Tinerete	473
Vladimir Tismăneanu.....	474
Teodor Toivi.....	476
Alexandu Toma.....	477
Sorin Toma	477
Tradiția (1)	479
Tradiția (2)	479
Traduceri	480
Tragedia jurnalistului evreu Kasztner	480
Trainic	485
Tranșant.....	486
„Trezirea evreului din mine...”	488
Tristețe.....	491
Ion Trivale	492
Trofeu lingvistic	493
D. Trost	494
Troțky și Gherea împreună la București	496
Tristan Tzara	496
„Turbulențe seismice amoroase“	501

T

„Țeapăn și zâmbit“	504
Țara și tricolorul.....	505

U

Un bun patriot	508
„Un cimitir plin de viață“	508
„Unde e realitatea?“	510
Un evreu-român de excepție	511
„Un popor de solitari”	515

Un român de omenie	515
Universitatea Ebraică. Simpozion românesc	517
Ura de rasă	519
Usturător.....	520

V

Vadim versus Moses Rosen și viceversa	523
Vânătoarea antisionistă, arestări, procese, condamnări	528
Venin și șicane antisemite.....	546
Veninul.....	548
Veninul profesorului	553
Verdict.....	554
Tudor Vianu	555
Viața în roz.....	557
Viață de caricaturist (Godell)	559
„Victoria lui Manasse“	559
Sorin Vieru.....	560
Vitejie evreiască.....	562
Ion Vitner	564
Vitrina cu cărți	565
Vlahi, khazari și referințe medievale ebraice despre lumea românească.....	566
Vocație umoristică	569
„Voia țării“	569
„Voie“	571
I. Voledî-Vardî	571
Leon Volovici	572
Alexandru Vona	573
Ilarie Voronca	573
„Vraci“, medici, scriitori și publiciști	576

W

Henri Wald.....	579
Felicia Waldman	582

Iosef Wasserman	582
„Week-end“	583
Aureliu Weiss: un destin advers.....	586
Richard Wurmbrand.....	587

Y

A. B. Yoffe.....	589
------------------	-----

Z

H. Zallis.....	591
Zalmoxis și evreii de la Marea Moartă	592
Zaraza	597
Zare românească.....	598
Zâmbetul poetului	599
„Zeidă” (bunicul în idiș).....	600
Ziariști la Radio și Televiziunea Română	601
Belu Zilber	602
Haralamb Zincă.....	604
A.L. Zissu.....	605
Zissu – redescoperit.....	614
Zissu și iudaismul.....	618
Ziua culturii israeliano-române	619
„Ziua Holocaustului“	620
Ziua limbii române la Tel Aviv.....	621
Zvonuri, bârfe și minciuni.....	624

J

Al. Jar

Gloria și prăbușirea lui Alexandru Jar ar putea dezvălui câte ceva din mecanismul machiavelic și caracterul morbid care îl împingeau înainte pe Dej, marele boss al comunismului românesc. Gheorghiu-Dej și Alexandru Jar au fost tovarăși de celulă și anii de închisoare i-au apropiat. Pașchela, care și-a zis apoi Alexandru Jar, era un comunist evreu, sincer și fanatic, dar mediocru ca scriitor. Trecutul ilegalist, anii de luptă pe frontul războiului civil din Spania și în rezistența franceză împotriva nazismului, precum și prietenia cu înalții șefi ai Partidului i-au conferit lui Jar, după 23 august 1944, o poziție importantă în lumea scriitoricească din România. Fusese căsătorit cu ilegalista și luptătoarea antifascistă evreică Olga Bancic, decapitată în Franța de naziști, și ceva din aureola acestei martire decorase fruntea lui Alexandru Jar. Ceva mai slobod la gură decât i s-ar fi permis unui scriitor de rând, Jar găsisse momentul nefericit de a crede că, după Congresul al XX-lea al Partidului Comunist din Uniunea Sovietică, când Hrusciov zgâlțâise statuia lui Iosif Visarionovici Stalin, în România va bate un vânt de liberalizare. Cugetări necurate care au ajuns la urechile lui Gheorghiu-Dej. Acesta a decis să dea cu Jar de pământ. A făcut-o, în stilul său

machiavelic și pervers. S-a întâlnit cu prietenul său Jar, și la un șprît prelungit, l-a îndemnat să ridice „problema” în organizația de partid a Uniunii Scriitorilor. Ca provocarea să reușească, Dej i-a trimis pe Leonte Răutu și pe Miron Constantinescu, doi din „grii” Partidului să participe la ședință și să-l discrediteze pe tovarășul Alexandru Jar până la „lichidarea” sa. Trebuiau strangulate nu doar „tendințele intelectual-liberaliste” ale lui Jar, ci și ale scriitorimii române, care își închipuia că sosise timpul îngropării „realismului socialist” și a cenzurii comuniste. La 29 mai 1956, Alexandru Jar și cei doi susținători ai săi, dramaturgul Mihail Davidoglu și criticul literar Ion Vitner, toți trei vechi comuniști evrei, au fost loviți cu parul de criticii de partid. Pentru Alexandru Jar, care-și riscase adesea viața pentru cauza steagului roșu, excluderea din partid a fost ca o excludere din viață. El nu și-a mai revenit.

L-am întâlnit la Tel Aviv unde venise să-și viziteze fata, Dolores (numită așa după marea luptătoare antifascistă spaniolă Dolores Ibarruri – „La Passionaria”), bibliotecară la Universitatea din Tel Aviv. A refuzat să discute „episodul”, era ceva trist și sfâșietor în refuzul său. (t.s.)

Jidan, dar ce evreu!

La moartea lui Moses Gaster, în 1939, cel mai emoționant panegiric l-a scris un profesor celebru care îmbrățișase cauza Legiunii: Mircea Eliade. Savantul român lăsa deoparte simpatia sa pentru mișcarea antisemită legionară ca să-i închine savantului evreu un vibrant elogiu:

„Cu Dr. Gaster, mort în primăvara aceasta, când ajunsese la mijlocul celui de al 83-lea an de viață, se stinge unul dintre cei mai învățați oameni ai veacului nostru. Făcea parte din clasa aceea de savanți, astăzi atât de restrânsă, care nu-și îngădesc curiozitatea la câteva sectoare ale științei pe care o cultivă. Era un enciclopedist în sensul concret al cuvântului... Puțini învățați vor mai putea străbate câmpurile vaste pe care le-a desțelenit și fructificat dr. Gaster în 60 ani de neîntreruptă activitate științifică. Specia aceasta de enciclopediști-istorici se va stinge, cu timpul.

Născut dintr-o familie cu bunăstare și tradiție cărturărească, tânărul Gaster a învățat de timpuriu, în afară de limbile franceză și germană, elemente de limbă ebraică. De altfel, printre dascălii lui de ebraică a fost și faimosul călător evreu Joseph Halévy, stabilit provizoriu la București, după călătoria pe care o făcuse în Abisinia. Terminându-și studiile la Liceul „Matei Basarab”, Gaster pleacă, îndată după bacalaureat, la Breslau, unde funcționa un celebru seminar rabinic. Acolo învață sub conducerea câtorva renumiți savanți, printre cari trebuie menționați Graetz, Zuckermann și Joel, și câțva timp secondează pe Zuckermann în Biblioteca Seminarului. În același timp, urmează cursurile lui Groeber, faimosul romanist, la Universitate. Tot la Breslau, în anii studenției sale, a început să cunoască și să se pasioneze de folclor, pornind de la Literatura orală și populară ebraică, și descoperind

treptat comorile populare românești și apoi ale popoarelor slave și romanice. În 1844, la 25 ani, obține doctoratul în filosofie la Breslau cu o teză privind o problemă filologică: *Zur rumänischen Lautgeschichte. Die Gutturale Terminus...* Gaster și-a dezvoltat ideea fundamentală din teza sa de doctorat în studiul *Stratificarea elementului latin în limba română*, publicat în revista lui Tocilescu (*Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, 1883). Tânărul savant își continuă apoi studiile sale ebraice la Breslau, obținând în 1881 diploma rabinică „Magna cum laude”.

Studiile acestea din Germania orientează întreaga activitate viitoare a lui Gaster. Savantul poliglot și polihistor va cerceta în lungă și laborioasă sa viață domenii variate, dar liniile de orientare sunt bine fundamentate de pe acum. Dr. Gaster va rămâne un romanist, un folclorist și un semitolog. Asta, în ceea ce privește activitatea sa științifică. Dar Dr. Gaster nu a fost numai un cărturar. Încă din primii ani ai tinereții sale și-a călăit o puternică și limpede conștiință națională. A simțit și a trăit în conformitate cu destinul poporului său, *Judaeo fidei singularis*, remarcă incizia lui Bruno Schindler din fruntea volumului omagial. Într-adevăr, ca și colegiul său întru cărturărie, ilustrul orientalist Sylvain Lévi, profesorul de la Collège de France, dr. Gaster n-a uitat niciodată că e evreu. Dr. Gaster, și prin pregătirea științifică, și prin funcția sa sacerdotală – era rabin al comunității evreiești de rit spaniol din Londra – a fost un mare animator al nădejdlor naționale ale tuturor Evreilor. În timpul Congresului de la Berlin, a depus eforturi uriașe pentru soarta poporului său (cf. corespondența publicată în Gaster „*Anniversary Volume*”, p. 545–548). Dar, încă de la vârsta de 16 ani, tânărul savant avea conștiința limpede a misiunii poporului său și a funcției unificatoare a limbii ebraice.

Așa a simțit Gaster de copil, și așa a trăit până la vârsta venerabilă a patriarhului; ca un Evreu conformist, ca un rabin, ca un sionist. Căci, alături de Herzl, Gaster a jucat rolul cel mai important în sionism, și cuvântarea sa la al II-lea Congres – când a fost purtat pe umeri prin toată sala – a rămas memorabilă în istoria naționalismului evreiesc. Dr. Gaster a luat parte activă la fondarea celor dintâi colonii evreiești în Palestina, și pentru poporul său a luptat dârz, până ce și-a dat ultima suflare. Este emoționantă lectura „Prefetei” la volumul său omagial, pe care o scrie tot un cărturar de seamă – sinologul Bruno Schindler – cărturar, dar în același timp un naționalist de o admirabilă intransigență.

Cum spuneam, anii de pregătire de la Breslau au fost ani decisivi. În periodicele savante străine, ca și în cele românești, dr. Gaster începe de atunci copioasa lui colaborare. Una din primele tipăriri ale sale în România a fost tratatul talmudic „*Mishna-Avoth*” (București, 1881), prin care eruditul semitolog inaugurează seria de ediții și traduceri de texte ebraice... precum și volumele în legătură cu evreitatea (publicate între 1899 și 1939, n.n.), cuprinzând și toate oficiile și rugăciunile pe care Gaster, ca mare preot, le cunoștea în toată întinderea și adâncimea lor.

Am stăruit ceva mai mult asupra acestor aspecte ale activității lui Gaster pentru că ele sunt mai puțin cunoscute la noi – deși ele nu sunt ignorate în Occident, unde numele doctorului Gaster nu e ilustru numai ca savant, ci mai ales ca luminător al credinței israelite și mentor al naționalismului iudaic. Dr. Gaster a făcut din istoria poporului evreiesc nu numai un subiect de studiu, cum este pentru unii dintre coreligionarii săi. Cinstit sufletește, nu i-a fost rușine de poporul lui, și nici n-a cochetat cu credințele străbunilor săi, raționalizându-le și îmblânzindu-le. În religie, Dr. Gaster n-a fost „un modernist”. A crezut în spiritul, dar și în litera Legii.